

Recenze

**ANDROVIČ, Alojz. *Identifikátory
informačných prameňov.***

**Bratislava : Centrum vedecko-technických
informácií SR, 2000. 151 s. ISBN 80-85165-81-3**

Identifikace informačních entit (informačních objektů) jakéhokoliv druhu či typu patří v současném období k velmi významným informačním operacím. Její charakter se v posledním desetiletí velmi proměnil a i nadále se mění. Její význam se značně umocňuje zejména v provozech informačních systémů nově budovaných a rozvíjených v prostředí sítě Internet. Prudce se rozvíjejí například systémy digitálních knihoven a jejich návazných služeb. Co nejpřesnější identifikace entit je podstatnou podmínkou rychlého, efektivního a „interoperabilního“ provozu těchto systémů a jejich propojování. Již dávno nepostačují k identifikaci, jež je zpravidla vždy součástí dalších informačních operací a procesů, jako jsou zjišťování, získávání, zpracování, vyhledávání a zpřístupňování nebo třeba i prodej informací, jenom tradiční informační znaky informačních entit (autor, název, nakladatel, předmětové heslo, signatura apod.). Společnost již několik desetiletí využívá k přesnější identifikaci těchto entit v provozech zejména automatizovaných knihovnických a bibliografických či dokumentačních systémů řadu specifických identifikačních informačních znaků, jimž se jednoduše říká „**identifikátory**“. V podobě specificky tvořených či generovaných údajů (čísel nebo kódů) zastupují definovanou informační entitu v různých informačních procesech. Jejich podstatnou vlastností je jednoznačnost či jedinečnost, a to nejlépe v globálním rámci. K již dobře známým identifikátorům mezinárodního charakteru, jakými jsou například ISBN pro knižní publikace či ISSN pro seriálové publikace, přibyla řada dalších, které pomáhají jednoznačně identifikovat nejen další typy tradičních bibliografických či knihovnických jednotek, ale i novodobé netradiční bibliografické entity, jakými jsou digitální zdroje zpřístupňované v prostředí počítačových sítí nebo také jiné informační entity dosud běžně nezpracovávané, jakými jsou abstraktní tvůrčí díla, tvůrci informací nebo dokonce i informační procesy samotné. V globálním měřítku pokračuje sjednocování jednoznačné identifikace i takových entit, jakými jsou jazyky nebo geografické či teritoriální entity, jež jsou z hlediska identifikačního popisu dokumentů důležitými nástrojovými kategoriemi. Dodejme a zdůrazněme, že identifikace informačních zdrojů či dokumentů a přidělování jedinečných identifikátorů také dávno nejsou doménou jenom knihovnicko-informačních systémů a jejich institucí, ale stejně intenzivně a možná ještě více

se prosazují také v oblastech dalších, jakými jsou agendy správ autorských práv, nakladatelství, elektronický obchod aj. Tento fakt konstatuje i autor dále recenzované publikace (s. 11), byť v něm zaznívá jistá míra překvapení a možná i malé zklamání.

Zajímavý vývoj a zejména aktuální situace v oblasti tvorby a využívání identifikátorů zaujaly známého slovenského odborníka A. Androviče natolik, že se rozhodl připravit k tomuto tématu souhrnnou příručkovou monografii pod příznačným názvem „**Identifikátory informačních pramenů**“. Ke zveřejnění jejího prvního vydání došlo v roce 2000. Autor se otázkami identifikátorů teoreticky i prakticky zabývá již mnoho let a kvalifikaci k dané publikaci také dokládá již řada jeho dříve publikovaných dílčích článků a příspěvků k tomuto tématu, jež jsou odkazovány v seznamu použité a citované literatury recenzované publikace (viz zejména citované publikace na s. 148). První kapitola příručky byla také prezentována v dubnu 2000 na mezinárodním sympoziu INFOS 2000 (<http://www.aib.sk/infos/infos2000/10.htm>), tehdy ovšem pod názvem „**Dokumentační identifikátory**“. I z hlediska teoretického je tento posun v označení sledovaných entit určitě posunem zajímavým, autor ho však nijak nekomentuje. Oproti příručce přináší příspěvek ze sympozia dokonce ještě další zajímavý pojem „**informační identifikátory**“ (je uveden v titulku hlavní přehledové tabulky), jenž ovšem také není blíže definován. Základním východiskem publikované příručky je, vedle bohatých praktických a organizačních zkušeností autora, především velmi solidně provedené zjišťování literatury a dalších pramenů (z velké části dostupných také na WWW), které je doloženo rozsáhlejším seznamem na konci publikace, a samozřejmě jejich pečlivé prostudování a vyhodnocení.

Publikace nezahrnuje žádnou předmluvu či úvodní text, takže její čtenář se nedozví, za jakým účelem či pro koho byl její text připraven. Na základě obsahu publikace a zejména popisného charakteru textu v hlavních kapitolách se lze domnívat, že publikace může sloužit jako informační příručka pro širší odbornou veřejnost nebo také jako příručka pro školení či kurzy (tomu by ovšem na druhé straně bránil její velmi malý náklad v počtu 150 exemplářů). Může však také dobře posloužit jako výchozí materiál dalším teoretičtěji zaměřeným odborníkům, kteří ale budou pravděpodobně postrádat předmluvu či úvod k bližšímu osvětlení a zdůvodnění volby daného druhu informačních entit (informační prameny se zaměřením na dokumenty) z celkové množiny všech entit a zejména osvětlení kritérií přijatých k výběru asi dvacítky identifikátorů prezentovaných v nejrozsáhlejší 2. a také 3. kapitole příručky a také výběru systémů pro identifikaci dokumentů v praxi (uvedených v kapitole 4.).

Autor text celé příručky rozdělil do čtyř nestejně rozsáhlých kapitol. První plní úlohu malého a velmi stručného teoretického výkladu sledované problematiky, druhá je zřejmě, soudě i podle velkého rozsahu stran (cca 73 z celkových 151 stran), jádrem příručky s popisy vybraných identifikátorů a případných souvisejících informačních systémů. Třetí zahrnuje problematiku specifické skupiny

identifikátorů a identifikace informačních zdrojů v prostoru sítě Internet a kapitola poslední prezentuje vybrané identifikační systémy (přesněji systémy identifikačního popisu informačních zdrojů) v praxi a aktuální směry a trendy jejich rozvoje.

Ve vstupní první kapitole autor správně zařazuje **identifikaci informačních pramenů** jakožto informační proces do celkového systému komunikace informací, který sám označuje výrazem „**informační řetěz**“. Dodejme, že autor v jistých momentech zužuje prostor komunikace všech informací na prostor komunikace dokumentových informací. Správně podotýká a zdůrazňuje fakt, že identifikace se týká vlastně každého prvku „informačního řetězu“, tedy, že se dnes mohou identifikovat nejenom informační prameny či dokumenty, ale také jejich tvůrci či autoři, vydavatelé, distributoři, knihovny, jejich uživatelé či čtenáři, ale také informační procesy a nástroje informační činnosti. Je zvláštní, že schéma na obr. 1, znázorňující identifikační systém v rámci informačního řetězu, postrádá například prvek tvůrce či autora dokumentu. Pro potřeby další analýzy a popisu se však autor záměrně, jak deklaruje na s. 8, koncentruje na identifikaci, resp. identifikátory informačních pramenů, jak je konečně uvedeno i v názvu celé publikace, se zaměřením zejména na dokumenty v jakékoliv formě. Bylo by zajímavé vědět, co všechno autor zahrnuje pod pojem „**informační pramen**“ – jeho definice se v textu nenalézá. Nepřítomnost výkladu tohoto pojmu pak může čtenáři činit jisté potíže v porozumění některým dále uvedeným tezím. Dodejme, že v některých částech textu příručky autor překračuje vymezení pojmu „informační prameny/dokumenty“ a že jeho výklad pravděpodobně zasahuje i do identifikace jiných entit. Samotný základní pojem „**identifikační systém**“ autor také přímo nedefinuje, i když by to čtenář očekával, neboť se objevuje v názvech několika podkapitol. Z kontextu je ale zřejmé, že jím má na mysli buď klasicky chápáný proces identifikace dokumentů nebo novodobě chápáný proces přidělování a správy specifických identifikačních údajů, tj. identifikátorů, a to jakýchkoliv informačních entit. V dílčích podkapitolách autor blíže osvětluje poslání a vlastnosti zejména systémů novodobých a prezentuje základní oblasti využívání identifikátorů.

Podstatná se z hlediska jádra celé publikace jeví část 1.5, v níž je prezentována forma moderních identifikátorů a jejich základní možné rozdělení podle Normana Paskina, současného ředitele Mezinárodní nadace DOI. Za klíčový (i pro obsah dalších částí publikace) pokládám vlastní pokus autora o jistou, pragmaticky orientovanou klasifikaci známých identifikátorů současnosti, kterou předvádí formou tabulky na s. 18-20. Tabulka zahrnuje seznam celkem 24 identifikátorů „informačních pramenů“, seřazených (až na druhý, třetí a zejména poslední) dle abecedy. Cizorodé je ovšem v seznamu zařazení identifikátoru CAE, neboť identifikuje entity tvůrců děl, nikoliv entity informačních pramenů (v tomto momentu se například projevuje problém nejasného vymezení pojmu „informační pramen“). Pokud by identifikátor CAE měl být součástí seznamu, pak by bylo určitě zajímavé alespoň v komentáři

zmínit snahy organizace IFLA, která se již dlouhá léta chystá zavést identifikátor ISADN pro stejné entity (v rámci souborů záznamů jmenných autorit). Cizorodé se zdá být také zařazení položky „CIS“, jež není identifikátorem, ale celým informačním systémem, který buduje Mezinárodní konfederace CISAC, a položky GIL (pravděpodobně by mělo být správně GILS), který je rovněž systémem, resp. službou komplexního a hybridního charakteru. Položka seznamu označená zkratkou SMPTE zřejmě také není identifikátorem, protože je zkratkou společnosti „The Society of Motion Picture and Television“ (<http://www.smpte.org>). Pokud je mi známo, tato společnost ale připravuje specifický identifikátor označovaný zkratkou UPID (Universal Program Identifier), který je určen pro identifikaci obsahů (zdůrazňuji obsahů) programových pořadů. Vzhledem k tomu, že identifikátor pro podobné entity je připravován v rámci mezinárodní normy ISO 15706 (ISAN) určené pro identifikaci audiovizuálních děl, došlo již v roce 2000 k intenzivnímu kontaktu mezi SMPTE a příslušnou komisí ISO týkajícímu se možné spolupráce při řešení tohoto problému.

Návrh rozdělení identifikátorů je v tabulkovém přehledu patrný zejména ze sloupce 1 (rozdělování identifikátorů podle účelu a využití) a sloupce 2 (rozdělování podle oblasti použití). Hodnoty navržené v legendě se sice v některých případech střetávají, ale výsledné rozdělení podává jistý pragmatický obraz skupin identifikátorů. Ten se také nabízí jako logické rozdělení a uspořádání dalších částí textu příručky, v nichž jsou identifikátory prezentovány na podrobné úrovni. Je zajímavé, že autor jednu skupinu, označenou písmenem „W“ (identifikace síťových objektů na WWW, Internetu), vyčlenil k podrobnému popisu do zvláštní kapitoly 3, což považuji za logické a správné. Škoda však je, že všechny ostatní identifikátory jsou prezentovány čistě v abecední sestavě v základní kapitole 2. Zvláštní také je, že identifikátory FPI a PURL, zařazené do skupiny „W“, nejsou součástí kapitoly 3., kam by logicky patřily. Zřejmě nedopatřením se v tabulce na s. 18-21 vyskytují také kódy „NI“ a „F“, jež nejsou v legendě dešifrovány.

Jak bylo již uvedeno výše, je jádrem publikace kapitola druhá a třetí, zahrnující podrobný výklad vybraných identifikátorů a souvisejících informačních systémů, existují-li. Texty podkapitol věnované jednotlivým identifikátorům jsou řazeny v obou kapitolách abecedně podle jejich běžné zkratky. Po srovnání s jejich tabulkovým přehledem ze s. 18 zjistíme, že k podrobnému výkladu již není zařazen identifikátor CAE, což je v zásadě správné, a identifikátor označený problematicky SMPTE. Lze se domnívat, že k výše zmíněnému a jistě zajímavému identifikátoru UPID autor možná neměl dostatek informací potřebných k tomu, aby vznikla ještě jedna podkapitola. Jednotlivé texty podkapitol nemají stejnou strukturu a délku, což je možná dáno množstvím získaných zdrojových informací, které měl autor k dispozici. Některé popisy jsou velmi rozsáhlé a zahrnují také podrobnosti ke specifikaci výměnných formátů (včetně příkladů) užívaných v některých informačních systémech.

Dle očekávání je největší místo věnováno známým mezinárodním identifikátorům **ISBN**, **ISMN** a **ISSN**. Ke kvalitně až zasvěceně podaným výkladům těchto identifikátorů lze dodat, že identifikátor skupiny „80“ v čísle ISBN byl přidělen také pro Národní agenturu České republiky, nejen Slovenské republiky, a že v prezentovaném stručném výměnném formátu ISSN na s. 71 se zřejmě nedopatřením objevilo v poli 008 chybně označené podpole „&8“ (správně má být „&g“). Solidní výklad je uveden rovněž u identifikátoru pro technické zprávy **ISRN**, pro málo zasvěcené či nezasvěcené uživatele by však bylo pro příští vydání publikace vhodné doplnit výklad včetně příkladu k tabulkovému přehledu formátu metadat na s. 64. Rovněž v této podkapitole se vyskytla malá chyba, kterou neodstranila korektura textu: na s. 62 a 63 jsou uvedeny rozdílné hodnoty v rozsahu znaků pro kód zprávy (2-16 nebo 2-14). Chyba je zřejmě v tabulkové verzi. Jenom stručný výklad je však obsažen v podkapitole věnované zajímavému mezinárodnímu identifikátoru **ISRC** pro zvukové záznamy. V případném dalším vydání by bylo vhodné text doplnit alespoň nějakým příkladem, který by ilustroval užívání tohoto zajímavého kódu. Na s. 59 se vyskytuje zřejmě chybně zapsané číslo odkazu [46], který vede v seznamu literatury k záznamu normy ISRN (správně měl asi vést k číslu 45, tj. k záznamu normy ISRC). Na tomto místě je možné také doplnit důležitou informaci, že v průběhu roku 2000 bylo první vydání normy ISO 3901:1986 revidováno a její definitivní druhé vydání ISO 3901:2001 by mělo být v podzimních měsících 2001, případně v jarních měsících 2002 publikováno organizací ISO.

K sérii významných mezinárodních identifikátorů autor správně přidal také nově navrhované identifikátory pro specifické „nehmatatelné“ bibliografické entity tvůrčích děl, jimiž jsou číslo **ISAN** pro audiovizuální díla a kód **ISWC** pro díla hudební. Výklad k ISAN je v příručce formulován tak, jako kdyby celý systém přidělování čísel a registrace děl již fungoval. Pravdou ovšem je, že ještě během letních měsíců 2001 byl text v pořadí již druhé verze návrhu normy ISO DIS 15706.2 stále ještě diskutován, protože dosažení shody na formulaci některých podstatných částí normy je mimořádně obtížné. Autorem uvedená informace na s. 50 o tom, že se přijetí normy očekává v polovině roku 2000, se tak prozatím nemohla realizovat. Předpokládám, že výklad k tomuto identifikátoru bude v příštím vydání příručky doplněn o aktuální informace. Doplníme, že na tvorbě tohoto identifikátoru se také významně podílí ještě další organizace FIAPF (Mezinárodní federace asociací filmových producentů) – což chybí v textu na s. 48, a že interpretace zkratky ISAN jako „International Standard Agreement Number“ (s. 50) také není pravdivou informací, protože dle dokumentace zainteresovaných organizací byla pro tento potřebný identifikátor právě z důvodu duplicity navržena zkratka ISAC (International Standard Agreement Code). Tvorba normy ISAC však ještě nebyla zahájena. Pokud jde o identifikátor pro hudební díla ISWC, tak příslušná norma ISO 15707 byla definitivně schválena již v jarních měsících roku 2001 a je aktuálně publikována ISO. I v tomto případě bude

možné v další verzi příručky doplnit aktuální údaje. Domnívám se, že informace o přidělování čísel CAE na s. 76 a výklad o síti WorksNet a systému CIS na s. 77 nejsou pro podkapitulu 2.14 relevantní. Na tomto místě je také nutné opět uvést, že podkapitola 2.2 je věnována popisu nikoliv identifikátoru, nýbrž systému CIS, který v sobě zahrnuje řadu databází včetně plánovaných registrů ISAN a ISWC. V krátkém textu tabulky na s. 29 je uvedeno několik nepřesných informací: identifikátor CAE se má rozšířit přesněji na tvůrce celého repertoáru tvůrčích děl (nikoliv na tvůrčí díla samotná), výraz Interested Party by se měl přeložit lépe jako „zainteresovaná strana“ (nikoliv „zainteresovaná stránka“), CISAC je federací, nikoliv konsorciem, AGICOA není skupinou filmových producentů, ale Asociací producentů audiovizuálních děl a u položky ISAN chybí ve výčtu organizací zkratka federace FIAPF.

Problematická z hlediska stanovených kritérií je ve výčtu popisovaných identifikátorů také přítomnost podkapitoly věnované velmi stručné informaci o systému, resp. službě GILS, která se rozvíjí zejména v USA a Kanadě (o systému viz článek v časopise *Národní knihovna*, 2001, roč. 12, č. 2, s. 99-113). V rámci specifikace metadat GILS se sice objevuje také prvek „Kontrolní identifikátor“ (Control Identifier), ale jde o identifikátor nikoliv bibliografické entity, nýbrž samotného záznamu. Doplňme, že dva odkazy z této podkapitoly (číslo 26 a 29 na s. 46) míří k záznamům v seznamu citací, které mají shodnou adresu URL (<http://www.usgs.gov>). U prvního je uveden název zdroje, u druhého nikoliv. Je pravděpodobné, že první záznam měl mít adresu jinou (<http://www.gils.net>) – jde o základní prezentační sídlo celého systému.

Praktická zkušenost a erudice autora se plně projevila zejména ve výkladu dalšího typu identifikátoru, který je znám pod zkratkou EAN (v podkapitole 2.5). Vývoj tohoto identifikátoru obchodního a nakladatelského typu, zejména pak jeho aplikace pro knižní a seriálové publikace včetně jeho struktury a mechanismu pro výpočet kontrolního znaku jsou podány s velkým přehledem a na precizní úrovni. Škoda jen, že i zde čtenář nachází nedostatky závěrečných korektur publikace (na s. 38 je zřejmě nesprávně uveden rok založení organizace EANA jako rok 1997 – i ve srovnání s rokem 1992, kdy se měla již proměnit na organizaci IANA; na s. 39 je nesprávně uveden prefix 977 u kódu EAN-13 pro knižní publikace a odkaz uvedený na s. 43 s číslem [36], jenž míří k informaci o ISAN, měl být pravděpodobně odkazem číslo [20], jenž míří správně ke slovenské normě pro specifikaci symbolů EAN/UPC).

Na solidní úrovni jsou podány i výklady identifikátorů užívaných v zahraniční nakladatelské praxi, které už zřejmě nebudou tolik známé běžnému uživateli. Jde o identifikátor **BICI** určený pro knižní publikace a jejich části, **SICI** pro seriálové publikace a jejich části a identifikátor **PII** pro vydavatelské jednotky libovolného typu. V ilustrativním příkladě na s. 26 (pro analytickou jednotku) je v kódu nesprávně uveden rozsah stránek (chybí jeho začátek) a ve vzoru identifikátoru PII pro monografii na

s. 84 je nesprávně uvedena zkratka ISSN (mělo být ISBN). Jiným identifikátorem pro seriálové publikace, který autor komentuje jenom velmi stručně, je americký kód **CODEN**.

Z přehledky významných světových či mezinárodních identifikátorů jistým způsobem vybočuje identifikátor národního zaměření – slovenský **JIS SR**, který je určen k identifikaci knihovních jednotek na Slovensku (při korektuře redaktorům uniklo, že rozpis této zkratky je různý v titulku názvu podkapitoly na s. 78 a v obsahu celé publikace na s. 4). Návrh jednotného kódovacího systému pro identifikaci knihovny, fondu a konkrétní knihovní jednotky je nicméně podán velmi zasvěceně a zařazení jako podkapitoly bude jistě přínosné pro čtenáře ze SR i ČR.

Zbývajícimi identifikátory, které autor zařadil do základní skupiny (kapitola 2), jsou identifikátory pro digitální objekty **DOI**, **PURL** a **FPI**. Jak bylo výše uvedeno, mohly být zařazeny spíše do kapitoly 3, která je věnována identifikaci objektů v prostředí počítačových sítí. Co do významu je asi nejdůležitější identifikátor DOI, a i proto jej autor podrobněji komentuje včetně osvětlení jeho složitě struktury. Stručnější informace je věnována trvalému URL neboli PURL (zde čtenáře upozorníme, že odkaz s číslem [57] na s. 87, jenž míří k článku o čárových kódech, měl mít možná číslo [77] – týká se syntaxe URN). Velmi stručně je charakterizován identifikátor FPI. Domnívám se, že v příslušné kapitole mohla být lépe osvětlena zejména struktura příslušného kódu a pro méně zasvěcené čtenáře také některé pojmy či zkratky (například „záznam typu DELEGATE“).

Přehled problematiky identifikace informačních objektů v prostoru Internetu a výklad čtyř identifikátorů, tj. **URC**, **URI**, **URL** a **URN** autor zařadil do specifické 3. kapitoly. Jde o přehled jinak velmi rozsáhlé problematiky, kterou autor čtenáři podává se zaujetím a s poukázáním na perspektivy jejich dalšího rozvoje. Zajímavostí této kapitoly je fakt, že autor v ní potvrzuje (na s. 97), že identifikace se v Internetu týká širokého rejstříku informačních entit (kromě děl uvádí entitu autora, vlastníka autorských práv, uživatele aj.). K výkladu lze mít dvě poznámky: 1. definice jednotlivých schémat či syntaxe by měla být doplněna více objasňující informací a 2. na místě je otázka pro autora tohoto slovenského textu, zdali anglický termín „Uniform Resource Name“ je vhodné překládat jako „Jednotný název zdroje“ a nebyl-li by i ve slovenském jazyce lepší překlad „Jednotné jméno zdroje“ („Jednotné meno zdroja“). V řadě míst textu této kapitoly, kde je termín použit, totiž dochází možná někdy k matení čtenáře – viz např. text v tabulce na s. 98, kde je použito sousloví (uvádím doslovně slovensky): „Uniform Resource Name (jednotný název informačního prameňa) – stály identifikátor na označenie názvu informačného prameňa“. Uživatel by si URN mohl splést s názvem elektronické publikace, o který zjevně v definici nejde. Je zajímavé, že na jednom místě autor správně uvádí, že v případě URN jde o „komplexní identifikační systém na bázi jednotného **pojmenování informačního pramene**“ (taktéž na s. 98; zvýrazněný typ dodala autorka recenze). Podobný problém znamená překlad

specifického termínu „namespace“ jako „názvový prostor“. [V české terminologii se například ustálil překlad „jmenový prostor“]. Pro srovnání ještě uvedme, že na s. 108 autor v tabulce překládá termín „namespace identifier“ jako „identifikátor názvového prostoru“, zatímco termín „namespace specific string“ jako „specifický názvový řetězec“, jenž jeho význam posunuje poněkud jinam.

Poslední část příručky s názvem „Identifikační systémy v praxi“ přináší v první polovině stručný přehled sémantiky známého formátu UNIMARC a sémantiky metadata Dublinského jádra včetně ilustrativních příkladů s doplňujícím komentářem, kam a jak se v příslušných polích formátů (zde je navíc zařazen americký formát USMARC) zapisují informační identifikátory, které jsou v předchozích kapitolách rozebírány. Zajímavější pro čtenáře publikace ale pravděpodobně bude spíše text celé podkapitoly 4.3, který je věnován současným trendům rozvoje identifikačních systémů zejména v prostoru WWW. Stručně jsou komentovány možnosti uplatnění URN v knihovnických systémech, zajímavý projekt ISSN – URN a jedna z významných iniciativ z oblasti elektronického obchodu „EDItEUR“ (podotkněme, že těchto iniciativ je již dnes daleko více).

Čtenář, který pročítá recenzovanou publikaci, je poměrně často odkazován na použitou literaturu a další zdroje, jež jsou často volně k dispozici na WWW. Odkazování či citování v této publikaci z mnoha důvodů nemá jenom formální účel. Řada čtenářů určitě ráda okamžitě sáhne po odkazovaném dokumentu, bude-li k dispozici, a rozšíří si tak bezprostředně informace, které jsou v příručce mnohdy jen sumarizovány či komentovány (v této roli byla i její recenzentka). Ne vždy však bude možné dokumenty urychleně získat, a to nejenom proto, že nebudou na WWW. V řadě případů si čtenář bude muset některé údaje nebo i celé tituly napřed zjistit či znovu dohledat. Je to paradoxní, ale příručka věnovaná identifikátorům a identifikaci dokumentů obsahuje ne vždy odpovídajícím způsobem (někdy i problematicky) identifikované použité práce a internetové zdroje.

Seznam použité a citované literatury a informačních pramenů (je uveden s. 145-151) má několik problémů. Má určitě drobné nedostatky: v celkové řadě chybí záznam č. 101, záznam č. 67 je uveden omylem dvakrát a záznamy nejsou uváděny v jednotné úpravě (srovnej například záznam č. 92 a 102 a řadu dalších). Nejednotné struktury záznamů však nebudou vadit při identifikaci a rychlém přístupu k dokumentům. Za nepříjemnou pokládám skutečnost, že mnoho záznamů nedostatečně identifikuje citované či použité prameny. Kromě URL je důležité uvést alespoň název dokumentu (mnoho záznamů sestává pouze ze „zrádné“ adresy URL), protože v případě, že se adresa změní, stává se přesně uvedený název selekčním údajem pro některý z vyhledávačů Internetu. Takto se podařilo např. najít dokument ze záznamu č. 2 (na zcela jiné adrese) nebo dokument č. 4 (na pozměněné adrese). Bohužel, po roce, což je pochopitelné, se některé dokumenty zcela ztratily (např. 34, 35). V takových případech je nutné v záznamech uvádět datum jejich náhledu (tzv. citační da-

tum). Čtenář se tak alespoň dozví, že v uvedené době ještě dokument existoval a může takové zjištění využít při případném dalším pátrání po jeho existenci (třeba přímo u jeho autora). V některých případech internetových dokumentů autor neuvádí URL, takže zájemce si údaj musí pracně hledat sám (jako příklad lze uvést řadu dokumentů typu RFC, které autor často používal: URL například chybí u čísla 68, 76, 90 a možná i dalších). U některých záznamů chybí vůbec označení, že jde o dokumenty RFC: například u záznamu č. 70. U některých by bylo určitě žádoucí uvést datum zpracování – jde o významný údaj. Vkrádá se také otázka, proč jsou RFC uváděny pod různým vstupním prvkem, jednou pod zkratkou RFC (č. 90), jindy pod jménem zpracovatele. Je-li u těchto dokumentů více zpracovatelů, měly by být všechny záznamy uvedeny jednotně pod prvním z nich dle dokumentu. Autor recenzované publikace pořadí někdy obrací (například záznam č. 75 by měl být pod jménem Sollins, K. a záznam č. 76 pod jménem Lynch, C.). Pro další vydání příručky by bylo dokonce vhodné uvést všechny citované dokumenty typu RFC se stejnou adresou serveru (kompletní balíky těchto dokumentů jsou k dispozici online z řady zrcadlových serverů).

Publikaci A. Androviče lze celkově pokládat za přínosnou, informačně hodnotnou a určitě užitečnou pro řadu uplatnění (školení, studium aj.). Vzhledem k tomu, že již po roce se v této oblasti uskutečnila řada změn (v některých částech jsou vlastně po roce zastaralé informace), bylo by žádoucí, aby další vydání tyto nové skutečnosti doplnilo. Zvážit se může i nové uspořádání dílčích částí textu. Na úrovni redakčního zpracování by se také mělo podařit odstranit některé formální nedostatky včetně bibliografických citací, jež se v tomto vydání vyskytly.

Eva Bratková
ÚISK FF UK

